

Országos vita az oktatásról (2002)

A PISA vizsgálatok 2000-ben kezdődő sorozatának első eredményei számos országban „sokkot” idéztek elő – az alapképességek terén megmutatkozó gyenge tanulói teljesítmények miatt. Skócia azonban nem így volt ezzel. Eredményei sem akkor, sem a későbbiekben nem adtak okot komolyabb aggodalomra – mindig jól érzékelhetően az OECD átlag felett voltak.¹ A skót kormány ennek ellenére szükségét érezte, hogy 21. század elején kezdeményezze az oktatási rendszer működésének több szempontból való újragondolását, és feltegye azt a kérdést, hogy vajon milyen oktatási rendszerre van szüksége a modern Skóciának. A kérdés megválaszolása érdekében 2002 márciusában az oktatásért felelős miniszter országos vitát hirdetett meg a parlamentben. Ennek célja egy olyan *agenda* – széleskörű konzultáció keretében való – megalapozása volt, amely a korábban említett 2000. évi új oktatási törvény szellemében, messze túl kívánt lépni a parlamenti döntéshozatal keretein.²

A kormány – a helyi oktatási hatóságokon keresztül – valamennyi skóciai iskolába eljuttatta a **vitát támogató segédletet**³, címlapján „**A legjobbat minden gyereknek**” mottóval. Az útmutatót további 200 olyan szakmai, illetve civil szervezet is megkapta, amely vállalta, hogy közreműködik a társadalmi vitának keretet adó rendezvények lebonyolításában. A segédanyag az akkori oktatási és ifjúsági miniszter⁴ előszavával kezdődött, amely röviden ismertette a kormány szándékát. Ezt a skóciai oktatást jellemző alapadatok⁵ bemutatása követte, amely mellett az összevethetőség érdekében szerepelt húszejt ország néhány jelzés értékű oktatási adata is.⁶

¹ A 2000. évi, első PISA-méréseken hivatalosan Nagy-Britannia vett részt. Bár a skót eredményeket külön is kiértékeltek, azok nem jelentek meg a hivatalos összesítőben. 2003-ban a minta nem volt alkalmas az önálló skót értékelés elvégzésére. 2006-ban viszont Skócia már önálló entitásként vett részt a vizsgálatban. A nemzetközi rangsorban a mai napig az Egyesült Királyság összesített adatait tüntetik fel az eredményeket nyilvánosságra hozó dokumentumok, de az adatok úgy vannak feldolgozva, hogy Angliára, Skóciára, Wales-re és Észak-Írországra vonatkozóan, önmagukban is elemezhetőek legyenek.

² Az országos vitát 2002. március 21-én indították el, és 2002. július 12-éig volt lehetőség a gondolatok beküldésére.

³ The National Debate on Education: Briefing pack. Supporting material to help people who aim to influence the National Debate on Education. <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2002/03/10806/File-1>

⁴ Cathy Jamieson, Minister for Education and Young People, March 2002

⁵ 2002-ben a 32 helyi oktatási hatóság közel 3000 közösségi iskolát működtetett. Ezek között hozzávetőleg 2300 általános iskola, 400 középiskola és 200 speciális iskola volt. A független iskolák száma 100 körül mozgott az országban. A 4 év feletti gyerekek 97%-a jár óvodába vagy iskolai előkészítőbe (pre-school). Az általános iskolákban 425 000 gyerek tanult és 22 500 tanár dolgozott. A középiskolai tanulók száma közel 320 000 volt, a velük foglalkozó tanároké pedig 25 000. Speciális iskolába valamivel több, mint 8300 tanuló járt, akikkel hozzávetőleg 2000 tanár foglalkozott. (Forrás: The National Debate on Education: Briefing pack. 2002 Mach. Education and schools in Scotland – Key facts. 7.o.)

⁶ A vitaanyagban referenciapontként megemléített országok Európából a következők voltak: Ausztria, Cseh Köztársaság, Dánia, Anglia, Finnország, Franciaország, Németország, Magyarország, Írország, Lettország, Hollandia, Norvégia, Portugália és Svédország. Az Európán kívüli államok közül pedig Ausztrália, Kanada, Japán, Új-Zéland és az Amerikai Egyesült Államok szerepelt a listán. A szempontok, amelyek alapján a táblázat összehasonlította ezeket az országokat, a következők voltak: a tankötelezettségi időszak kezdő és záró életéve, az egy naptári évre eső iskolai napok száma, az iskolában töltött átlagos napi óraszám a középiskolai képzés esetében. Forrás: The National Debate on Education: Briefing pack. 2002 Mach. Education and schools in other countries. (9.o.)

A dokumentum egyúttal jelezte, hogy a statisztikai előrejelzések szerint a tíz éven belül (vagyis 2011-re) az általános iskolai tanulók száma várhatóan 13%-kal, a középiskolásoké pedig 10%-kal csökkenni fog.

Az útmutató az alábbi hat kérdéssel, és ezekhez kapcsolódóan néhány, a jövőre vonatkozó dilemma felvetésével igyekezett ösztönözni a témáról való gondolkodást:

- Miért tanítjuk a gyerekeket és a fiatalokat?
- Mit tanulnak a gyerekek, és mi történik az iskolákban?
- Hogyan valósul meg a gyakorlatban a tanulás és a tanítás?
- Ki tud segíteni a gyerekeknek és a fiataloknak a tanulásban?
- Mikor történik, mikor megy végbe tanulás?
- Hol zajlik az oktatás?

A segédletet egy szabadon sokszorosítható **visszajelző űrlap** zárta, amely a viták során körvonalazódó vélemények strukturált lejegyzését szolgálta. A vitafórumok szervezését a kormány honlapján kialakított **internetes felület** és bármikor felhívható **telefonos ügyfélszolgálat** segítette. A látássérültek számára az útmutatót elérhetővé tették nagy betűkkel írt nyomtatványként, illetve hangzó anyagként is. A programot támogató honlapról pedig le lehetett tölteni a szöveget az országban élő valamennyi kulturális közösség nyelvén.

Három hónap alatt hozzávetőleg **800** olyan **eseményre** került sor országszerte, amelynek célja az útmutatóban felvázolt kérdések megvitatása volt.⁷ A rendezvények között 3-4 fős kiscsoportos beszélgetések, száznál több főt megmozgató konferenciák, különböző létszámú vitaestek, szemináriumok, panelbeszélgetések és más típusú összejövetelek is voltak. Tanárok, diákok és szülők hoztak létre önkéntes alkalmi vitacsoportokat. Számos rendezvényt központi vagy helyi oktatási hatóságok kezdeményeztek. Sok olyan civil szervezet is bekapcsolódott a vélemények gyűjtésébe, amely a leggyengébb iskolákba járó, leginkább sérülékeny fiatalokkal állt kapcsolatban. Így a különben könnyen marginalizálódó csoportok hangja is meg tudott jelenni a társadalmi diskurzusban. Az eseménysorozat 2002 júliusának közepén zárult. A becslések szerint a vitában **több mint 20 ezer ember vett részt** valamilyen formában, és a minisztériumba összesen **1517 kitöltött csoportos űrlap érkezett vissza**.

Az országos vita keretében megfogalmazott gondolatokat és véleményeket két egyetem⁸ kutatói dolgozták fel. A legmeglepőbb eredmény az volt a számukra, hogy a résztvevők milyen nagy arányban minősítették sikeresnek a skót oktatást, s hogy e siker legfontosabb zálogaként lényegében a válaszadók minden csoportjában a következő tényezőket jelölték meg az első

⁷ A tapasztalatok részletes összefoglalása az Edinburgh-i és a Glasgow-i Egyetem munkatársai által készített következő tanulmányban olvasható: P. Munn et al (2004): Schools for the 21st century: the national debate on education in Scotland. Research Papers in Education. Vol. 19. No. 4, December 2004

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0267152042000295465?journalCode=rred20#.UtKzyfuOeJI>

⁸ University of Edinburgh és University of Glasgow, Scotland

három helyen: az 5-18 éves korosztály nevelését biztosító komprehenzív jellegű iskolai struktúra; a tanárok jó felkészültsége; valamint a napi pedagógiai munkavégzés jó minősége.

A társadalmi vitával párhuzamosan, a skót parlament Oktatási - Kulturális és Sport Bizottságának felkérésére **szakmai szervezetek és szakértők is kifejtették álláspontjukat** az oktatás néhány rész kérdésben. E konzultáció középpontjában a következő témák álltak:

- Hogyan lehet sikeresen megbirkózni a 21. század elejét jellemző sokféle bizonytalansággal és változással?
- Hogyan érhető el az érintettek azonosulása a megvalósítandó reformokkal?
- Hogyan lehet minden fiatalot minél hosszabb ideig bent tartani a tanulás folyamatában?
- Miként erősíthető a fiatalokban a skót identitás érzése?
- Milyen készségek kifejlesztésére van mindenképp szükség az iskolában? Hogyan épüljön fel az az oktatási rendszer, amely a leginkább megfelel a 21. század elején kitűzendő céloknak?

A parlamenti bizottság **50 szervezet és 24 egyéni szakértő részletesen kifejtett írásos véleményét** dolgozta fel, kiegészítve azt a kormányzati honlap e célra létrehozott felületén beérkező további egyéni hozzászólásokkal. Az iskolarendszer közösségi és komprehenzív jellege a vitának ebben a részében is határozott megerősítést kapott. Az oktatási szakemberek is nemzeti értéknek és a sikeresség fontos zálogának tekintették, hogy a skót oktatási intézmények nagy része közösségi fenntartásban működik, és társadalmi nyitottsága révén hatékony támogatást tud adni a hátrányos helyzetű gyerekek életésélyeinek javításához. Az iskolarendszer jellegét és szerkezetének fő jellemzőit tehát a 2002. évi vita laikus és szakmai résztvevőinek döntő hányada egyaránt megőrzendőnek ítélte.⁹

⁹ V.ö.: P. Munn et al (2004): Schools for the 21st century: the national debate on education in Scotland. Research Papers in Education. Vol. 19. No. 4, December 2004